

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

ZALECENIA

RADA

Strategia antynarkotykowa UE na lata 2013–2020

(2012/C 402/01)

PRZEDMOWA

1. Niniejsza strategia antynarkotykowa UE stanowi nadrzędne ramy polityczne i priorytety unijnej polityki antynarkotykowej określone przez państwa członkowskie i instytucje UE na lata 2013–2020. Ramy, cel nadrzędny i cele szczegółowe tej strategii posłużą za fundament dla dwóch kolejnych 4-letnich unijnych planów działania w zakresie narkotyków.

2. Niniejsza strategia antynarkotykowa opiera się przede wszystkim na podstawowych zasadach prawa UE i pod każdym względem przestrzega zasad leżących u podstaw Unii, takich jak szacunek dla godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, solidarność, państwo prawne i prawa człowieka. Ma na celu ochronę i podniesienie poziomu dobrostanu społeczeństw i jednostek, ochronę zdrowia publicznego, zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i przyjęcie zrównoważonego, zintegrowanego i opartego na dowodach podejścia do problemu narkotyków.

3. Strategia ta bazuje również na prawie międzynarodowym, stosownych konwencjach ONZ⁽¹⁾, które stanowią międzynarodowe ramy prawne służące zajęciu się zjawiskiem nielegalnych narkotyków, a także na Powszechnej deklaracji praw człowieka. Niniejsza strategia antynarkotykowa UE bierze pod uwagę stosowne dokumenty polityczne ONZ, w tym przyjęty w 2009 roku dokument „Deklaracja polityczna ONZ i plan działania w sprawie międzynarodowej współpracy na rzecz zintegrowanej i zrównoważonej strategii zwalczania światowego problemu narkotykowego”, w którym stwierdzono, że ograniczenie popytu na narkotyki i ograniczenie ich podaży są wzajemnie wzmacniającymi się elementami polityki dotyczącej nielegalnych narkotyków, oraz deklarację polityczną ONZ w sprawie HIV/AIDS. Strategię opracowano na podstawie zasad zawartych w traktacie z Lizbony oraz odpowiednich kompetencji Unii i poszczególnych państw członkowskich. Właściwą wagę przyłożono do pomocniczości i proporcjonalności, ponieważ niniejsza strategia zakłada nadanie większego znaczenia strategiom krajowym. Strategia będzie wdrażana zgodnie z tymi zasadami i kompetencjami. Ponadto strategia w pełni honoruje Europejską konwencję praw człowieka i Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej.

4. Do roku 2020 dotyczące nielegalnych narkotyków priorytety i działania, do których zachęca się w niniejszej strategii antynarkotykowej UE i które są za jej pomocą koordynowane, powinny wywrzeć ogólny wpływ na kluczowe aspekty unijnej sytuacji w obszarze narkotyków. Wyżej wspomniane priorytety i działania powinny zapewnić wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego, stabilności społecznej i bezpieczeństwa poprzez spójne, efektywne i skuteczne wprowadzanie w życie środków, interwencji i podejść do ograniczania popytu na narkotyki i ich podaży na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym, oraz poprzez zmniejszanie potencjalnych niezamierzonych negatywnych konsekwencji związanych z realizacją tych działań.

5. Zjawisko narkotyków jest krajową i międzynarodową kwestią, która wymaga podjęcia działań w kontekście globalnym. W tym względzie ważną rolę odgrywają skoordynowane działania prowadzone na szczeblu UE. W niniejszej strategii antynarkotykowej UE przedstawiono wspólne i oparte na dowodach

⁽¹⁾ Jednolita Konwencja ONZ o środkach odurzających z 1961 roku zmieniona protokołem z 1972 roku, Konwencja o substancjach psychotropowych z 1971 roku oraz Konwencja o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi z 1988 roku.

ramy mające być odpowiedzią na zjawisko narkotyków na terytorium i na zewnątrz UE. Dzięki zapewnieniu ram dla wspólnych i uzupełniających się działań strategia sprawia, że zasoby zainwestowane w ten obszar będą wykorzystywane skutecznie i efektywnie, przy równoczesnym uwzględnieniu instytucjonalnych i finansowych ograniczeń i możliwości państw członkowskich i instytucji UE.

6. Niniejsza strategia ma na celu przyczynienie się do ograniczenia popytu na narkotyki i ich podaży na terytorium UE, a także do ograniczenia ryzyka i szkód zdrowotnych i społecznych, których przyczyną są narkotyki, dzięki strategicznemu podejściu, które wspiera i uzupełnia strategię krajowe, stanowi ramy dla skoordynowanych, wspólnych działań oraz tworzy podstawę i ramy polityczne dla zewnętrznej współpracy UE na tym polu. Zostanie to osiągnięte dzięki zintegrowanemu, zrównoważonemu i opartemu na dowodach podejściu.

7. Wreszcie, strategia ta bazuje na wnioskach z realizacji wcześniejszych strategii antynarkotykowych UE i związanych z nimi planów działania, w tym na wnioskach i zaleceniach wynikających z zewnętrznej oceny strategii antynarkotykowej UE na lata 2005–2012, a przy tym bierze pod uwagę inne stosowne decyzje i działania polityczne na szczeblu unijnym i międzynarodowym w obszarze narkotyków.

I. Wprowadzenie

8. Niniejsza strategia uwzględnia nowe podejścia i odpowiada na nowe wyzwania zidentyfikowane w ostatnich latach, w tym:

- coraz bardziej widoczny trend w kierunku zażywania wielu substancji jednocześnie, w tym łączenia substancji legalnych, takich jak alkohol i kontrolowane leki wydawane na receptę, z substancjami nielegalnymi,
 - trendy w kierunku zażywania narkotyków niebędących opiatami, a także pojawienie się i rozpowszechnienie nowych substancji psychoaktywnych,
 - potrzebę zapewnienia i poprawy dostępu do kontrolowanych leków wydawanych na receptę,
 - potrzebę poprawy jakości, zasięgu i dywersyfikacji usług nakierowanych na ograniczenie popytu na narkotyki,
 - ciągle częste występowanie chorób przenoszonych przez krew, w szczególności wirusowego zapalenia wątroby typu C, wśród osób przyjmujących narkotyki iniekcyjnie oraz potencjalne zagrożenia wystąpieniem nowych ognisk zakażeń HIV i innych chorób przenoszonych przez krew, a mających związek z iniekcyjnym przyjmowaniem narkotyków,
 - ciągle występowanie w UE wysokiej liczby zgonów spowodowanych zażywaniem narkotyków,
 - potrzebę walki z zażywaniem narkotyków poprzez zintegrowane podejście do opieki zdrowotnej, które zajmie się – między innymi – współzachorowalnością psychiatryczną,
 - dynamikę rynków nielegalnych narkotyków, obejmującą między innymi zmiany szlaków przemysłowych, transgraniczną przestępczość zorganizowaną i korzystanie z nowych technologii komunikacyjnych jako ułatwień w dystrybucji nielegalnych narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych,
 - potrzebę zapobiegania przenikaniu prekursorów, preprekursorów i innych substancji chemicznych niezbędnych do nielegalnego wytwarzania narkotyków z legalnego obiegu na nielegalny rynek oraz wprowadzania na nielegalny rynek niektórych substancji chemicznych stosowanych jako środki zmniejszające zawartość czystej substancji.
9. Cele szczegółowe strategii antynarkotykowej UE są następujące:
- przyczynić się do wymiernego ograniczenia popytu na narkotyki, skali uzależnienia od nich oraz wynikających z ich używania zagrożeń i szkód zdrowotnych i społecznych,
 - przyczynić się do dezorganizacji rynku nielegalnych narkotyków i do wymiernego zmniejszenia dostępności nielegalnych narkotyków,
 - zachęcić do koordynacji działań poprzez aktywne rozmowy i analizę rozwoju wydarzeń i wyzwań w obszarze narkotyków na szczeblu unijnym i międzynarodowym,

- bardziej zintensyfikować dialog i współpracę w kwestiach walki z narkotykami między UE a państwami trzecimi oraz organizacjami międzynarodowymi,
- przyczynić się do lepszego rozpowszechniania wyników monitorowania, badań i ocen oraz do lepszego rozumienia wszelkich aspektów związanych ze zjawiskiem narkotyków i lepszego rozumienia skutków podejmowanych działań w celu zapewnienia rzetelnego i kompleksowego oparcia strategii i działań na wiedzy.

10. Podstawą strategii są osiągnięcia ⁽¹⁾ UE w obszarze zwalczania nielegalnych narkotyków; bazuje ona również na trwającej kompleksowej ocenie bieżącej sytuacji w obszarze narkotyków, a zwłaszcza ocenie dostarczonej przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA), przy czym uznaje się w niej potrzebę proaktywnego reagowania na rozwój wydarzeń i wyzwania.

11. Strategia jest ustrukturyzowana wokół dwóch obszarów politycznych, którymi są ograniczanie popytu na narkotyki i ich podaży, oraz trzech następujących tematów przekrojowych: a) koordynacja; b) współpraca międzynarodowa i c) badania, informacja, monitoring i ocena. Dwa kolejne związane ze strategią plany działania, które zostaną sporządzone przez odpowiednie prezydencje w roku 2013 i 2017, będą zawierały wykazy konkretnych działań wraz z harmonogramem, odpowiedzialnymi stronami, wskaźnikami i narzędziami oceny.

12. Z należyтым uwzględnieniem bieżącej sytuacji i potrzeb związanych z realizacją strategii, dla każdego z dwóch obszarów politycznych i trzech przekrojowych tematów wybrana zostanie pewna liczba działań, które zostaną zawarte w planach działania na podstawie między innymi następujących kryteriów:

- a) działania muszą być oparte na dowodach, rzetelne naukowo i opłacalne oraz muszą dążyć do realistycznych i wymiernych wyników, które można poddać ocenie;
- b) działania muszą być osadzone w czasie, mieć określone poziomy referencyjne, wskaźniki skuteczności i strony odpowiedzialne za ich realizację, sprawozdawczość i ocenę;
- c) działania muszą mieć bezpośrednie znaczenie dla UE i wartość dodaną.

13. Aby zapewnić stałą koncentrację na realizacji strategii i towarzyszących jej planów działania, każda prezydencja powinna zajmować się – przy wsparciu Komisji i wkładzie technicznym EMCDDA oraz Europolu – priorytetami i działaniami, które wymagają za jej kadencji kontynuacji na forum Horyzontalnej Grupy Roboczej ds. Narkotyków, i monitorować postępy. Komisja, biorąc pod uwagę informacje dostarczone przez państwa członkowskie i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) oraz udostępnione przez EMCDDA, Europol i inne organy UE, a także przez społeczeństwo obywatelskie, sporządza co dwa lata sprawozdania z postępów służące ocenie realizacji celów i priorytetów zawartych w strategii antynarkotykowej UE i w powiązanych z nią planach działania.

14. Komisja, biorąc pod uwagę informacje dostarczone przez państwa członkowskie i udostępnione przez EMCDDA, Europol i inne stosowne organy i instytucje UE, a także przez społeczeństwo obywatelskie, rozpocznie do roku 2016 zewnętrzną śródkresową ocenę strategii, z myślą o opracowaniu drugiego planu działania na lata 2017–2020. Po zakończeniu realizacji strategii antynarkotykowej i związanego z nią planu działania do 2020 roku Komisja rozpocznie ogólną zewnętrzną ocenę ich realizacji. W ocenie tej należy wziąć także pod uwagę informacje zgromadzone przez państwa członkowskie, EMCDDA, Europol, inne stosowne instytucje i organy UE oraz społeczeństwo obywatelskie, a także oceny poprzednie, aby zapewnić wkład i zalecenia do celów przyszłego rozwoju unijnej polityki antynarkotykowej.

15. Aby osiągnąć te cele i zapewnić skuteczność, strategia antynarkotykowa UE na lata 2013–2020 będzie korzystać, w miarę możliwości, z istniejących instrumentów i organów działających w obszarze narkotyków – w ramach odpowiedniego mandatu – lub mających związek z jego kluczowymi aspektami, zarówno w UE (przede wszystkim EMCDDA, Europol, Eurojust, Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) oraz Europejska Agencja Leków (EMA)) jak i we współpracy z organami spoza UE (takimi jak UNODC, Światowa Organizacja Celna, WHO i Grupa Pompidou). Komisja, Wysoki Przedstawiciel, Rada i Parlament Europejski dopilnują, by działania UE w obszarze nielegalnych narkotyków były skoordynowane i wzajemnie się uzupełniały.

⁽¹⁾ Sprawozdanie w sprawie niezależnej oceny strategii antynarkotykowej UE na lata 2005–2012 i jej planów działania, dostępne na stronie http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/rand_final_report_eu_drug_strategy_2005-2012_en.pdf

16. Na realizację celów niniejszej strategii antynarkotykowej UE należy zarówno na szczeblu UE, jak i szczeblu krajowym przeznaczyć odpowiednie i ukierunkowane zasoby.

II. Obszar polityki: ograniczanie popytu na narkotyki

17. Ograniczanie popytu na narkotyki obejmuje szereg równie ważnych i wzajemnie wzmacniających się środków, w tym prewencję (środowiskową, uniwersalną, selektywną i wskazującą), wczesne wykrywanie i interwencje, ograniczanie ryzyka i szkód, leczenie, rehabilitację i reintegrację społeczną oraz wyjście z nałogu.

18. W obszarze ograniczania popytu na narkotyki celem strategii antynarkotykowej UE na lata 2013–2020 jest przyczynienie się do wymiernego zmniejszenia zjawiska zażywania nielegalnych narkotyków, podwyższenia granicy wieku, w którym rozpoczynane jest ich zażywanie, aby zapobiec problemowemu zażywaniu narkotyków i ograniczyć skalę uzależnienia od nich oraz ryzyko i szkody zdrowotne i społeczne z nimi związane dzięki zintegrowanemu, wielodyscyplinarnemu i opartemu na dowodach podejściu oraz promowaniu spójności między politykami zdrowotnymi, społecznymi i dotyczącymi wymiaru sprawiedliwości.

19. W obszarze ograniczania popytu na narkotyki zidentyfikowano następujące priorytety (nie są wymienione w porządku ważności):

- 19.1. Poprawa osiągalności, dostępności i zasięgu skutecznych i zróżnicowanych środków obniżania popytu na narkotyki, promowanie korzystania z najlepszych praktyk i ich wymiany oraz opracowanie i wprowadzenie w życie standardów jakościowych w odniesieniu do prewencji (środowiskowej, uniwersalnej, selektywnej i wskazującej), wczesnego wykrywania i wczesnej interwencji, ograniczania ryzyka i szkód, leczenia, rehabilitacji, reintegracji społecznej i wyjścia z nałogu.
- 19.2. Poprawa osiągalności i skuteczności programów prewencyjnych (od początkowego wpływu do trwałego działania) oraz uświadamianie ryzyka związanego z zażywaniem nielegalnych narkotyków i innych substancji psychoaktywnych i związanych z tym konsekwencji. W tym celu środki prewencyjne powinny obejmować wczesne wykrywanie i wczesną interwencję, promowanie zdrowego stylu życia i profilaktykę ukierunkowaną (np. selektywną i wskazującą) przeznaczoną również dla rodzin i społeczności.
- 19.3. Powiększenie skali i wypracowanie skutecznych środków służących ograniczeniu popytu, aby zareagować na wyzwania takie jak: jednoczesne zażywanie wielu substancji, w tym łączenie substancji legalnych i nielegalnych, niezgodne z przeznaczeniem stosowanie kontrolowanych leków wydawanych na receptę oraz zażywanie nowych substancji psychoaktywnych.
- 19.4. Inwestowanie w skuteczne środki ograniczania ryzyka i szkód i prowadzenie dalszych poświęconych temu badań mających na celu znaczne obniżenie liczby zgonów pośrednio i bezpośrednio związanych z narkotykami i przypadków chorób zakaźnych przenoszonych przez krew, związanych z zażywaniem narkotyków, ale nie ograniczonych tylko do tego przypadków HIV i wirusowego zapalenia wątroby, a także chorób przenoszonych drogą płciową i gruźlicy.
- 19.5. Poprawa osiągalności, dostępności i zasięgu skutecznych i zróżnicowanych form leczenia osób zażywających narkotyki problemowo i uzależnionych narkomanów w UE, w tym osób zażywających substancje inne niż opiaty, tak aby każdy, kto pragnie poddać się leczeniu uzależnienia z narkotyków, mógł je rozpocząć, zgodnie z odpowiednimi potrzebami.
- 19.6. Zwiększenie skali rozwoju, osiągalności i zasięgu środków służących ograniczaniu popytu na narkotyki w warunkach więziennych, w stosownych przypadkach i w oparciu o właściwą ocenę sytuacji zdrowotnej i potrzeb więźniów w celu osiągnięcia opieki o jakości odpowiadającej jakości zapewnionej w społeczności i zgodnie z prawem do opieki zdrowotnej i do poszanowania godności ludzkiej, co zapisano w europejskiej konwencji praw człowieka i Karcie praw podstawowych UE. Na wszystkich etapach systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i po uwolnieniu powinna być zachowana ciągłość opieki.
- 19.7. Rozwijanie i poszerzanie zintegrowanych modeli opieki, obejmujących potrzeby związane z problemami zdrowia psychicznego i fizycznego, rehabilitacją i wsparciem społecznym w celu poprawy i polepszenia sytuacji zdrowotnej i społecznej, reintegracji społecznej i wyjścia z nałogu osób zażywających narkotyki problemowo i uzależnionych narkomanów, w tym osób dotkniętych współzachorowalnością.

- 19.8. Opracowanie skutecznych i zróżnicowanych środków służących ograniczeniu popytu na narkotyki, których celem jest zmniejszenie lub opóźnienie zjawiska rozpoczynania zażywania narkotyków i które są adekwatne do potrzeb konkretnych grup, wzorców zażywania narkotyków i okoliczności, przy zwróceniu szczególnej uwagi na grupy znajdujące się w trudnej sytuacji i zmarginalizowane.
- 19.9. Zapobieganie lokalnym i regionalnym epidemiom związanym z zażywaniem narkotyków, które mogą zagrozić zdrowiu publicznemu w UE, przez zapewnienie skoordynowanych i skutecznych wspólnych podejść.
- 19.10. Priorytety dotyczące ograniczania popytu na narkotyki muszą brać pod uwagę konkretne cechy szczególne, potrzeby i wyzwania wynikające ze zjawiska narkotyków na szczeblu krajowym i unijnym. Konieczne jest zapewnienie na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym stosownego poziomu zasobów na ten cel.

III. Obszar polityki: ograniczanie podaży narkotyków

20. Ograniczanie podaży narkotyków obejmuje profilaktykę i zniechęcanie oraz dezorganizację przestępczości związanej z narkotykami, zwłaszcza przestępczości zorganizowanej, dzięki współpracy organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania, zakazom, konfiskacie mienia pochodzącego z działalności przestępczej, dochodzeniom i zarządzaniu granicami.
21. W obszarze ograniczania podaży narkotyków celem strategii antynarkotykowej UE na lata 2013–2020 jest przyczynienie się do wymiernego obniżenia osiągalności nielegalnych narkotyków poprzez dezorganizację handlu nielegalnymi narkotykami, rozbijanie zorganizowanych grup przestępczych, które są zaangażowane w produkcję narkotyków i handel nimi, efektywne korzystanie z systemu sądownictwa karnego, efektywne egzekwowanie prawa w oparciu o dane wywiadowcze i intensywniejszą wymianę takich danych. Na szczeblu UE nacisk zostanie położony na przestępczość prowadzoną na dużą skalę, przestępczość transgraniczną i przestępczość zorganizowaną związaną z narkotykami.
22. W obszarze ograniczania podaży narkotyków zidentyfikowano następujące priorytety (nie są wymienione w porządku ważności):
 - 22.1. Zacieśnienie współpracy i koordynacji między organami ścigania na szczeblu strategicznym i operacyjnym. Powinno to obejmować poprawę transgranicznej wymiany informacji (i danych wywiadowczych) w czasie rzeczywistym, wymianę najlepszych praktyk i wiedzy, a także prowadzenie wspólnych operacji i dochodzeń, ale się do tych elementów nie ograniczać. W tym względzie jako ważną należy postrzegać współpracę z państwami trzecimi na rzecz walki z przestępczością zorganizowaną związaną z narkotykami, której działania są nakierowane na UE lub prowadzone na jej terenie.
 - 22.2. Ograniczenie wewnątrzuunijnej i transgranicznej produkcji, przemytu, handlu, dystrybucji i sprzedaży nielegalnych narkotyków i ułatwiania takich działań, a także ograniczenie przenikania na nielegalny rynek preprekursorów narkotykowych, prekursorów i innych podstawowych substancji chemicznych stosowanych w nielegalnej produkcji narkotyków.
 - 22.3. Skuteczne reagowanie na ewoluujące trendy, takie jak wprowadzanie do nielegalnego obiegu niektórych substancji chemicznych jako środków zmniejszających zawartość czystej substancji w nielegalnych narkotykach oraz dostarczanie narkotyków dzięki zastosowaniu nowych technologii.
 - 22.4. Specjalną uwagę należy poświęcić nowym technologiom łączności, które pełnią ważną rolę, ułatwiając produkcję, wprowadzanie do obrotu, handel i dystrybucję narkotyków (w tym nowych substancji psychoaktywnych wydawanych na receptę).
 - 22.5. Państwa członkowskie w dalszym ciągu współpracują i koordynują – we właściwych przypadkach – działania na szczeblu europejskim, wraz ze stosownymi organami i agencjami unijnymi i międzynarodowymi, takimi jak Europol, Eurojust, EMCDDA, i w pełni wykorzystują istniejące instrumenty i metody w obszarze współpracy organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania, takie jak działania policyjne z wykorzystaniem danych wywiadowczych, profilowanie narkotykowe, wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze, wspólne operacje służb celnych i policyjnych oraz stosowne inicjatywy, takie jak projekty EMPACT, platformy oficerów łącznikowych, a także poprzez wykorzystanie platform regionalnych.
 - 22.6. Na szczeblu UE nacisk powinien być położony na egzekwowanie prawa w oparciu o dane wywiadowcze, czego celem mają być działania wymierzone w produkcję narkotyków i handel nimi na dużą skalę. W dalszym ciągu należy wzmacniać koordynację i współpracę między organami ścigania w obrębie państw członkowskich i między nimi, a także z Europolem.

- 22.7. W razie potrzeby, gdy zadania takie nie są inicjowane lub realizowane przez Europol, możliwe jest tworzenie w ramach UE doraźnych inicjatyw lub platform współpracy regionalnej, aby przeciwdziałać pojawiającym się zagrożeniom spowodowanym zmianami narkotykowych szlaków handlowych i powstawaniem nowych centrów przestępczości zorganizowanej. Należy to robić przez skoordynowane działania operacyjne. Działania takie muszą być kompatybilne z istniejącymi ustaleniami prawnymi i operacyjnymi na szczeblu UE i muszą się uzupełniać oraz muszą opierać się na ocenach i analizach zagrożeń. Takie struktury współpracy powinny być elastyczne, mogą być zawiązywane na różne okresy w zależności od przyszłego rozwoju zagrożenia, którego dotyczą, i działać w bliskiej współpracy z wszystkimi odpowiednimi agencjami i platformami unijnymi, a zwłaszcza z Europolem.
- 22.8. Wzmocnienie, w razie potrzeby, unijnej współpracy w obszarze narkotyków między organami wymiaru sprawiedliwości i organami ścigania i intensyfikacja korzystania z aktualnych praktyk poprzez ustanowienie szybszych i dokładniejszych trybów reagowania. Wsparcie działań w ramach współpracy organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania oraz wymiana informacji i danych wywiadowczych.
- 22.9. Ukierunkowane zgodnie z potrzebami wzmocnienie ram ustawodawczych Unii Europejskiej mające na celu zwiększenie zdolności UE do reagowania na nowe trendy, dopilnowanie, by wysiłki na rzecz współpracy były komplementarne względem siebie, dzięki czemu możliwe będzie rozbijanie transgranicznych zorganizowanych grup przestępczych, konfiskowanie dochodów z przestępczości związanej z narkotykami poprzez pełne wykorzystanie unijnej sieci biur ds. odzyskiwania mienia i w ten sposób skuteczniejsze reagowanie na handel narkotykami. Można zbadać ewentualność dalszego rozwoju odpowiednich instrumentów egzekwowania prawa.
- 22.10. UE powinna pracować nad skuteczniejszymi politykami w obszarze ograniczania podaży narkotyków poprzez wzmocnienie oceny polityk i analizę służącą lepszemu zrozumieniu rynków narkotyków i przestępstw związanych z narkotykami oraz poprawę skuteczności reakcji organów ścigania w związku z narkotykami.
- 22.11. Aby zapobiegać przestępstwom, ponownemu ich popełnianiu i zwiększyć wydajność i skuteczność wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych przy jednoczesnym zapewnieniu proporcjonalności, UE powinna zachęcać, w stosownych przypadkach, do stosowania, monitorowania i skutecznej realizacji strategii i programów antynarkotykowych, w tym z kierowania aresztowanych do służb socjalnych i stosownych alternatyw dla sankcji przymusowych (takich jak edukacja, leczenie, rehabilitacja, opieka kuratora i reintegracja społeczna) dla zażywających narkotyki osób, które popełniły przestępstwo.

IV. Temat przekrojowy: koordynacja

23. W dziedzinie polityki antynarkotykowej UE cel koordynacji jest dwojaki: zapewnienie synergii, komunikacji i skutecznej wymiany informacji i opinii z myślą o wspieraniu celów polityki, a jednocześnie zachęcanie do aktywnych rozmów i analizy rozwoju wydarzeń i wyzwań w dziedzinie narkotyków na szczeblu UE i na szczeblu międzynarodowym.

Konieczna jest koordynacja z jednej strony w ramach instytucji UE, państw członkowskich, innych właściwych organów europejskich i społeczeństwa obywatelskiego oraz pomiędzy nimi, a z drugiej strony między UE, strukturami międzynarodowymi a państwami trzecimi.

24. W obszarze koordynacji zidentyfikowano następujące priorytety (nie są wymienione w porządku ważności):

- 24.1. Zapewnienie synergii, spójności i skutecznych metod działania między państwami członkowskimi, instytucjami, organami i inicjatywami UE, w oparciu o zasadę lojalnej współpracy⁽¹⁾, a także unikanie powielania działań, dbanie o skuteczną wymianę informacji, efektywne wykorzystywanie zasobów i zapewnienie ciągłości działań podczas kolejnych prezydencji.
- 24.2. Biorąc pod uwagę rolę Horyzontalnej Grupy Roboczej ds. Narkotyków jako głównego organu odpowiedzialnego w Radzie za koordynację kwestii dotyczących narkotyków, należy jeszcze bardziej wzmocnić jej wysiłki w zakresie koordynacji, uwzględniając prace innych organów poruszające zagadnienia związane z narkotykami, takich jak Stały Komitet Współpracy Operacyjnej w zakresie

⁽¹⁾ TUE, art. 4.

Bezpieczeństwa Wewnętrznego (COSI) i Grupa Robocza ds. Zdrowia Publicznego. Ponadto wyważone podejście do problemu narkotyków, ukierunkowane z równą energią na popyt na narkotyki, jak i na ich podaż, wymaga ścisłej współpracy, interakcji i wymiany informacji z innymi właściwymi organami przygotowawczymi Rady, w tym zajmującymi się działaniami zewnętrznymi oraz innymi odpowiednimi inicjatywami UE, w sprawach sądowych i karnych, w dziedzinie egzekwowania prawa, zdrowia publicznego, w sprawach społecznych.

- 24.3. Zapewnienie, by UE i państwa członkowskie dalej rozwijały i wdrażały metody działania i najlepsze praktyki w zakresie współpracy wielodyscyplinarnej, z myślą o wspieraniu celów strategii oraz promowały je na szczeblu krajowym.
- 24.4. Zapewnianie, w czasie każdej prezydencji, możliwości dyskusji, monitorowania i oceny odnośnie do koordynacji, współpracy, nowych tendencji, skutecznych interwencji i innych kwestii z zakresu kształtowania polityki, które wnoszą wartość dodaną do strategii antynarkotykowej UE; może to się odbywać np. w ramach spotkań krajowych koordynatorów ds. narkotyków.
- 24.5. Promowanie i zachęcanie do aktywnego i wnoszącego konkretną wartość uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego – w tym organizacji pozarządowych, a także młodych ludzi, osób zażywających narkotyki i klientów służb zajmujących się problemem narkotykowym – w opracowywaniu i wdrażaniu strategii antynarkotykowych na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym. Zaangażowanie europejskiego forum społeczeństwa obywatelskiego ds. narkotyków również na szczeblu UE i na szczeblu międzynarodowym.
- 24.6. Zapewnienie, by UE na forach międzynarodowych, takich jak Komisja ds. Środków Odurzających (CND), oraz w dialogu z państwami trzecimi prezentowała jedno, zdecydowane stanowisko propagujące zintegrowane, wyważone i oparte na dowodach podejście UE do problemu narkotyków. W tych ramach istotną rolę w propagowaniu takiego podejścia w dziedzinie narkotyków oraz w ułatwianiu spójnej debaty na temat polityki antynarkotykowej mogą odegrać delegatury UE.

V. Temat przekrojowy: współpraca międzynarodowa

25. Współpraca międzynarodowa to kluczowy obszar, w którym UE wnosi wartość dodaną do wysiłków państw członkowskich mających na celu koordynację polityki antynarkotykowej i stawianie czoła wyzwaniom. Stosunki zewnętrzne UE w dziedzinie narkotyków opierają się na zasadach współodpowiedzialności, wielostronności, na zintegrowanym, wyważonym i opartym na dowodach podejściu, włączaniu rozwoju, poszanowania praw człowieka i jego godności oraz przestrzeganiu międzynarodowych konwencji do głównego nurtu polityki.

26. Celem strategii antynarkotykowej UE na lata 2013–2020, jeśli chodzi o współpracę międzynarodową, jest dalsze umacnianie, w sposób kompleksowy i wyważony, dialogu i współpracy w dziedzinie narkotyków między UE a państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi.

27. Strategia antynarkotykowa UE jest częścią ogólnego podejścia, które umożliwia Unii prezentowanie jednego stanowiska na forum międzynarodowym i w rozmowach z krajami partnerskimi. UE nadal będzie się angażowała w międzynarodową współpracę i debatę dotyczącą podstawowych kwestii polityki antynarkotykowej oraz aktywnie dzieliła się osiągnięciami uzyskanymi dzięki unijnemu podejściu w ramach tej polityki, które łączy ograniczanie popytu na narkotyki z ograniczaniem ich podaży, w oparciu o dane naukowe i dane wywiadowcze, a także poszanowanie praw człowieka.

Wymaga to spójności między strategiami i działaniami na szczeblu UE, m.in. w zakresie współpracy zewnętrznej dotyczącej ograniczania popytu na narkotyki (w tym ograniczania zagrożeń i szkód), ograniczania podaży narkotyków, alternatywnego rozwoju, wymiany i transferu wiedzy oraz włączania podmiotów zarówno państwowych, jak i niepaństwowych.

28. UE i państwa członkowskie powinny zagwarantować włączenie strategii antynarkotykowej UE oraz jej celów w ogólne ramy polityki zagranicznej Unii, jako elementu kompleksowego podejścia, wykorzystującego w pełni oraz w sposób spójny i skoordynowany różnorodność strategii politycznych oraz instrumentów dyplomatycznych, politycznych i finansowych, którymi dysponuje UE. Wysoki Przedstawiciel wspierany przez ESDZ powinien ułatwić ten proces.

29. Podejście UE do działań zewnętrznych w dziedzinie narkotyków ma na celu dalsze wzmacnianie i wspieranie wysiłków państw trzecich zmierzających do pokonania wyzwań pojawiających się w dziedzinie zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Cel ten realizowany będzie poprzez wdrażanie inicjatyw określonych w niniejszej strategii i kolejnych planach działania, obejmujących m.in. rozwój alternatywny, ograniczanie popytu na narkotyki i ich podaży, krzewienie i ochronę praw człowieka, a także uwzględnianie inicjatyw regionalnych. Biorąc pod uwagę wpływ produkcji narkotyków i handlu nimi na sytuację w zakresie stabilności i bezpieczeństwa wewnętrznego w krajach pochodzenia i tranzytu, działania będą także skierowane przeciwko korupcji, praniu pieniędzy i dochodom pochodzącym z handlu narkotykami.

30. W obszarze współpracy międzynarodowej zidentyfikowano następujące priorytety (nie są wymienione w porządku ważności):

- 30.1. Poprawa spójności między aspektami wewnętrznymi a zewnętrznymi antynarkotykowych strategii politycznych UE i reakcjami w stosunku do państw trzecich w dziedzinie narkotyków.
- 30.2. Zwiększenie zaangażowania i koordynacji ze strony UE w ramach międzynarodowej debaty dotyczącej polityki antynarkotykowej, zarówno w odniesieniu do negocjacji z organizacjami i strukturami międzynarodowymi, w tym z ONZ, G-8 i Radą Europy, jak i do stosunków z państwami trzecimi, poprzez wypracowywanie wspólnych stanowisk Unii; ponadto zapewnienie skutecznej roli w procesie kształtowania polityki antynarkotykowej na forum ONZ.
- 30.3. Zapewnienie powiązania międzynarodowej współpracy w dziedzinie narkotyków z całością stosunków politycznych i porozumień ramowych między UE a jej partnerami, zarówno na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu regionalnym. Powinna ona odzwierciedlać zintegrowane, wyważone i oparte na dowodach podejście UE i obejmować: dialog polityczny, koordynację kwestii związanych z narkotykami, ograniczanie popytu (w tym ograniczanie zagrożeń i szkód), ograniczanie podaży, m.in. przez alternatywny rozwój i egzekwowanie prawa, włączanie strategii antynarkotykowych do szerszego programu współpracy na rzecz rozwoju, informowanie, badania naukowe, monitoring i ocenę.
- 30.4. Zapewnienie, by międzynarodowe reakcje i działania UE dotyczące priorytetowych państw trzecich i regionów na całym świecie były kompleksowe i uwzględniały wszystkie aspekty problemu narkotyków, a także poprzez wzmocnione partnerstwo przyczyniały się do rozwoju, stabilności i bezpieczeństwa tych krajów i regionów.
- 30.5. Zapewnienie, by międzynarodowe reakcje UE w kwestii problemu narkotyków były oparte na dowodach i uwzględniały monitorowanie sytuacji i postępów z wykorzystaniem różnych narzędzi informacyjnych, którymi dysponują Komisja, ESDZ wraz z delegaturami UE, państwa członkowskie, EMCDDA, Eurojust, Eurojust oraz Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, w ścisłej współpracy z UNODC.
- 30.6. Zapewnienie, by wsparcie dla krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących oraz krajów objętych europejską polityką sąsiedztwa koncentrowało się na budowaniu zdolności w zakresie ograniczania zarówno podaży, jak i popytu, a także tworzenia opartych na dowodach, skutecznych i wyważonych strategii antynarkotykowych, poprzez wzmocnioną współpracę obejmującą także wymianę najlepszych praktyk UE oraz, w stosownych przypadkach, udział w pracach agencji UE, takich jak EMCDDA, Eurojust i Eurojust.
- 30.7. Zapewnienie zrównoważonego poziomu dialogu politycznego i wymiany informacji na temat strategii, celów i właściwych inicjatyw w drodze dialogu poświęconego kwestii narkotykowej z partnerami międzynarodowymi, zarówno na szczeblu regionalnym, jak i dwustronnym. Głównych partnerów określa się na podstawie stanu ich współpracy z UE oraz ich znaczenia z punktu widzenia rozwiązywania globalnego problemu nielegalnych narkotyków; uwzględnia się także partnerów, którzy wyłonili się w wyniku rozwoju sytuacji w dziedzinie narkotyków. Dialog polityczny powinien uzupełniać inne struktury współpracy zewnętrznej i ich oddziaływanie oraz być z nimi spójny, a także – w odpowiednich przypadkach – stanowić forum omawiania priorytetów we współpracy i postępów w projektach finansowanych przez UE.
- 30.8. Zagwarantowanie stosownego poziomu finansowania i wiedzy fachowej (zapewnianych przez UE i państwa członkowskie), m.in. poprzez wzmocnienie koordynacji, monitorowania i oceny wsparcia finansowego i technicznego, przy jednoczesnym dążeniu do synergii, a także poprzez stałe starania o wyważenie przejrzystego podziału współpracy, zasobów oraz pomocy finansowej i technicznej między środkiem na rzecz ograniczenia popytu na narkotyki i na rzecz ograniczenia ich podaży,

w sposób odzwierciedlający podejście UE. UE powinna dążyć do zapewnienia odpowiedniej wiedzy fachowej w delegaturach UE, aby wspierać wdrażanie ukierunkowanych na państwa trzecie środków w dziedzinie narkotyków. Przegląd śródkresowy i ocena końcowa niniejszej strategii antynarkotykowej UE powinny zawierać rozważania na temat wpływu środków UE wydanych w państwach trzecich, a Komisja i ESDZ powinny w stosownych przypadkach przekazywać państwom członkowskim aktualizacje informacji na temat priorytetów i postępów w dziedzinie zagranicznych wydatków UE.

30.9. Udzielając wsparcia finansowego i technicznego krajom pochodzenia, UE i państwa członkowskie zapewnią w szczególności, by programy alternatywnego rozwoju:

- były bezwarunkowe, niedyskryminacyjne i – jeżeli zaplanowano harmonogram likwidacji – były realizowane we właściwej kolejności,
- określały realistyczne cele związane z rozwojem obszarów wiejskich oraz wskaźniki powodzenia, zapewniając współodpowiedzialność społeczności będących adresatami tych programów,
- oraz wspierały rozwój lokalny z uwzględnieniem interakcji z takimi czynnikami, jak bezpieczeństwo ludzkie, sprawowanie rządów, przemoc, prawa człowieka, rozwój i bezpieczeństwo żywnościowe.

30.10. Zapewnienie pełnego uwzględnienia ochrony praw człowieka w dialogu politycznym i we wdrażaniu i realizacji odpowiednich programów i projektów w dziedzinie narkotyków.

VI. Temat przekrojowy: informacje, badania, monitorowanie i ocena

31. Celem strategii antynarkotykowej UE na lata 2013–2020, jeśli chodzi o informacje, badania, monitorowanie i ocenę, jest przyczynienie się do lepszego zrozumienia wszystkich aspektów problemu narkotyków i oddziaływania podejmowanych środków, tak by zapewnić solidne i kompleksowe dane, na których można oprzeć politykę i działania. Ponadto strategia antynarkotykowa UE na lata 2013–2020 ma na celu przyczynienie się do lepszego rozpowszechniania wyników monitorowania, badań i oceny na szczeblu UE i krajowym i zapewnienie wzmocnienia synergii, wyważony przydział zasobów finansowych oraz unikanie powielania działań. Można to osiągnąć poprzez harmonizację metodologii, tworzenie sieci i zacieśnienie współpracy.

32. W obszarze informacji, badań, monitorowania i oceny zidentyfikowano następujące priorytety (nie są wymienione w porządku ważności):

- 32.1. UE i państwa członkowskie powinny nadal inwestować w wymianę informacji, gromadzenie danych i monitoring, a także w badania i ocenę sytuacji w dziedzinie narkotyków oraz reagowania na nią na szczeblu krajowym i na szczeblu UE. Powinno to obejmować wszystkie stosowne aspekty problemu narkotyków, w tym także popyt na narkotyki i ich podaż. Szczególny nacisk należy położyć na utrzymanie i dalsze rozwijanie gromadzenia danych i sprawozdawczości z wykorzystaniem głównych wskaźników EMCDDA w zakresie ograniczania popytu na narkotyki.
- 32.2. W ramach swoich uprawnień EMCDDA powinno dalej rozwijać infrastrukturę wiedzy i nadal odgrywać kluczową rolę głównego podmiotu ułatwiającego, wspierającego i zapewniającego informacje, badania, monitorowanie i ocenę dotyczące problemu nielegalnych narkotyków w całej UE. Powinno nadal wykonywać aktualne, całościowe i kompleksowe analizy sytuacji w dziedzinie narkotyków w Europie i sposobów reagowania na nią, a także współpracować z innymi właściwymi agencjami, w tym – w stosownych przypadkach – z Europejskim Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC), Europejską Agencją Leków (EMA) oraz WHO.
- 32.3. Europol powinien kontynuować starania w zakresie gromadzenia informacji i analiz dotyczących przestępczości zorganizowanej związanej z narkotykami, a państwa członkowskie powinny przekazywać tej agencji stosowne informacje. Agencja powinna nadal regularnie opracowywać sprawozdania (np. EU SOCTA) dotyczące oceny występujących w UE zagrożeń przestępczością zorganizowaną związaną z narkotykami.

- 32.4. Państwa członkowskie, instytucje i agencje UE powinny ulepszyć informowanie i gromadzenie danych na temat wszystkich aspektów dotyczących podaży narkotyków, w tym rynków narkotykowych, przestępczości związanej z narkotykami oraz ograniczania podaży narkotyków, z myślą o poprawie analizy i świadomego podejmowania decyzji. Państwa członkowskie, Komisja, EMCDDA, Europol i – w stosownych przypadkach – inne agencje UE – powinny współpracować w celu poprawy gromadzenia danych i opracowywania wskaźników istotnych z punktu widzenia kształtowania polityki i uzasadnionych naukowo.
- 32.5. Instytucje i organy UE oraz państwa członkowskie powinny poprawić zdolności wykrywania, oceny oraz szybkiego i skutecznego reagowania w przypadkach pojawiania się nowych substancji psychoaktywnych, zmian zachowań w spożyciu narkotyków i występowania ognisk zakażeń, a także innych nowych zjawisk, które stanowią zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Można to osiągnąć m.in. przez wzmocnienie istniejącego ustawodawstwa UE, wymianę informacji, danych wywiadowczych, wiedzy i najlepszych praktyk.
- 32.6. Państwa członkowskie, instytucje i agencje UE powinny promować i wspierać badania, w tym badania stosowane, nad nowymi substancjami psychoaktywnymi i zapewniać współpracę i koordynację między sieciami na poziomie krajowym i unijnym, aby poprawiać znajomość tego zjawiska. W ścisłej współpracy z EMCDDA należy zwiększyć monitorowanie w tej dziedzinie. Nacisk należy w szczególności położyć na rozwój potencjału kryminalistycznego i toksykologicznego, jak również poprawę dostępności informacji epidemiologicznych.
- 32.7. Państwa członkowskie powinny kontynuować starania w celu utrzymania tego, co osiągnięto w UE w zakresie monitorowania i wymiany informacji, m.in. za pośrednictwem sieci krajowych punktów kontaktowych Reitox, a jednocześnie wspierać dalszy rozwój gromadzenia znormalizowanych unijnych danych i analiz dotyczących popytu na narkotyki i podaży narkotyków.
- 32.8. Zapewnienie adekwatnego, stosownie do zasobów finansowych, finansowania projektów badawczo-rozwojowych w dziedzinie narkotyków, na szczeblu UE i na szczeblu krajowym, w tym także w ramach unijnych programów finansowania na lata 2014–2020. Projekty wspierane na szczeblu UE powinny uwzględniać priorytety określone w niniejszej strategii i w towarzyszących jej planach działania, przynosić wyraźną europejską wartość dodaną i zapewniać spójność i synergie, a jednocześnie unikać powielania działań w ramach programów i między organami UE.
- 32.9. Instytucje i organy UE oraz państwa członkowskie powinny uznać kluczową rolę, jaką naukowa ocena strategii politycznych i interwencji (ze szczególnym naciskiem na osiągnięte rezultaty) odgrywa we wzmacnianiu podejścia UE w dziedzinie narkotyków, oraz powinny promować jej wykorzystywanie na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym.
- 32.10. Zapewnienie i intensyfikacja szkoleń osób zawodowo zajmujących się zagadnieniami związanymi z narkotykami, zarówno w zakresie ograniczania popytu na narkotyki, jak i ograniczania ich podaży.
-